Пише: Драгомир Анђелковић
четвртак, 03 април 2008 22:07

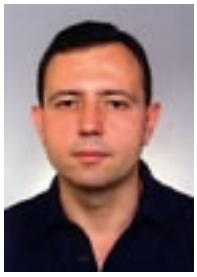

Дан, два је тек прошло од када су се сукобили антифашисти и неонацисти у неком малом месту на истоку Бранденбурга. У Украјини је недавно формиран „антифашистички илегални покрет“, с циљем да се активно супротстави рехабилитацији нацистичких колаборациониста од стране, актуелне, проамеричке власти. А није протекло много времена ни од када је Ненад Чанак задњи пут „прозивао“ наводне клерофашисте.

Пре него што покушамо да сагледамо да ли активни антифашистички покрети постоје у Србији, и да одговоримо на питањем какав нам антифашизам треба – корисно је да се вратимо у прошлост. Важно је да се подсетимо шта су фашизам и антифашизам стварно представљали, и да видимо шта је од тога актуелно и данас. Тек тада ћемо потпуно моћи да схватимо до које мере се код нас злоупотребљавају појмови фашизам и антифашизам.

ФАШИЗАМ У СВОЈОЈ „КЛАСИЧНОЈ ЕПОХИ“

Изворно се под фашизмом подразумева антидемократска, милитаристичка, империјалистичка, експанзионистичка, националистичка, етатистичка, колективистичка и корпоративна идеологија. Носилац те идеологије била је партија италијанског политичара и диктатора Бенита Мусолинија. У немачкој нацистичкој интерпретацији – та идеологија је попримила и шовинистички, односно расистички садржај. Експанзионизам је добио другачију потку – ширење животног простора нације.

По узору на италијанску фашистичку партију, и потом немачку националсоцијалистичку странку, током 20-их и 30-их година прошлог века, широм Европе формирани слични су покрети. Неки од њих су се сами докопали власти, неки су је добили од стране немачког окупатора.

На изглед, све фашистичке партије биле су сличне. Обележавао их је култ вође, популизам, униформност, чврста организација, насилан однос према неистомишљеницима. Ипак, међу њима су постојале и значајне разлике. Док су немачки нацисти били антиклерикално расположени, шпански фалангисти су били клерикалци. Италијански фашисти су били далеко од правог расизма и антисемитизма, за разлику од немачких нациста. Португалски фашисти нису били заступници територијалног експанзионизма. Штавише, тешко их је назвати и националистима!

Разликовале су се фашисти и у погледу политичке праксе и бруталности. Док је Мусолинијев режим погубио много мањи број људи него Титов, нацисти су могли да се мере само са Стаљином. Долфусови аустријски фашисти – а не треба их мешати са аустронемачким нацистима – уделили су својим противницима тек по коју „ћушку“. Опет, немачки есесовци су могли само да се „диве“ зверствима литванских, хрватских или фламанских фашиста. Оно што је било заједничко свим фашистичким покретима – то је антидемократска, антипарламентарна позиција, као и корпоративна схватања. Под последњим, укратко, подразумева се модел државног арбитрирања између социјалних група, између капиталиста и радника. Намера је била да се превазиђу социјални сукоби у интересу националног јединства. То је нужно подразумевало макар и умерену политику социјалне правде. Сврха корпоративне државе била је и да се економија усмерава у правцу жељеном од стране власти. Све у свему, у питању је био фашистички концепт „договорне економије“ и „социјалног консензуса“.

УБОЈИТЕ РЕЧИ: ФАШИЗАМ И АНТИФАШИЗАМ

Фашизам је, умногоме, као свој идеолошки (контра) оријентир имао бољшевизам. С друге стране, и бољшевици – али и умеренији левичари – брзо су почели фашисте да третирају као највећу опасност. Услед тога је и израз антифашизам током 20-их година прошлог века ушао у ширу употребу, и добио изразито снажан емотиван набој.

Међутим, термини антифашизам и фашизам су обилато злоупотребљавани. Убрзо пошто су се комунисти сусрели са фашистичким непријатељима, њихово име су пренели и на многе друге неистомишљенике. Реч фашиста је буквално постала псовка!

За комунистичке партије под контролом Коминтерне – социјалдемократи и социјалисти су неретко били фашисти, а та етикета је без изузетка лепљена присталицама Троцког. Опет, троцкисти су истим епитетом издашно частили Стаљинове следбенике. Што се

многих анархиста тиче, за њих су сви остали – од демократа до комуниста – били најцрњи фашисти. А и стаљинисти, и троцкисти, слагали су се са њима да је фашизам синоним за – у њихово доба – модерни капитализам.

У документима Коминтерне фашистима се називају и хришћански синдикалисти, пољски националисти, припадници режима краља Александра Карађорђевића, предводници британске Конзервативне партије, банкари, рентијери, англикански мисионари у Африци ... Насупрот њима, свеколики борци против неког од тих „великих зала“ именовани су као антифашисти. Као такви се чак спомињу и „хрватски револуционари“, што је био еуфемизам за усташе!

АНТИФАШИЗАМ КАО ОПРЕДЕЉЕЊЕ

Они који су се називали антифашистима – стварно су и били антифашистички опредељени. Без обзира што су своје непријатељство према правим фашистима пројектовали и на друге неистомишљенике. Међутим, бар када се ради о „званичним“ комунистичким партијама – партијама чланицама Коминтерне, оне су у складу са политичком линијом СССР-а морале да дозирају интензитет таквог свог опредељења. Нису увек смели ни да га испоље!

После потписивања пакта између Немачке и Совјетског Савеза 1939 године, пежоративна употреба речи фашиста скоро да је забрањена. Уједно, тежиште оптужби за избијање Другог светског рата привремено је пренето на Француску, Велику Британију и глобалну плутократију! Тек пошто је нацистичка Немачка вероломно напала СССР, антифашистичка реторика добија некадашњи тон и интензитет.

Што се западних савезника тиче, они су ретко користили израз антифашизам. Америчке или британске институције и медији, говориле су о борби против нацизма и фашизма, али су ретко своје земље називале антифашистичким. Исто тако, припадници грађанских демократских партија, и када су се супротстављали фашизму у међуратном раздобљу, нису себе називали антифашистима. Изузетак су били тек поједини либерално оријентисани интелектуалци, као што је Бенедето Кроче.

САВРЕМЕНИ ФАШИЗАМ И АНТИФАШИЗАМ

Данас више нема иоле значајних фашистичких партија, и у погледу имена, и вези са суштинским опредељењем. Тако ствари стоје и са бољшевичким покретима. Понегде постоје релативно јаке комунистичке партије, али оне су далеко од бољшевичке праксе и изворне марксистичке идеологије. Па и руски комунисти – данас пре заговарају капитализам са јаком улогом државе, него марксистички концепт економије, и више су националисти него интернационалисти.

Оно што постоји, то су маргиналне, мада некада врло опасне, групе и групице сентименталних следбеника нацизма и доктринарног марксизма. И док други, нешто и знају о идеологији чији су поклоници, први су углавном неуки. Пре су фасцинирани имиџом „негативаца“ из филмова и стрипова, пре имају потребу да дају смисао својој агресивности, него што иоле дубље познају фашистичко „учење“. Понеко од њих је и читао *Мајн кампф* , али се и њихови идеолози „презноје“ кад треба да објасне шта је то корпоративна држава.

Неонацисти, по правилу, избегавају фашистичко или нацистичко самоименовање. Зато њихови екстремно левичарски противници себе поносно зову антифашистима или скраћено – што је данас чешће – антифа. Али и једне, и друге, карактерише сличан модел понашања. Организовани су у мале али функционалне „ћелије“, агресивни су и фанатично одани својој групи …

Антифашистима себе најчешће називају анархисти и ригидни марксисти. Њихово непријатељство је усмерено како према неонацистичким групама, тако и генерално према капитализму. Широм света антифашисти су, скоро без изузетка, антиглобалистички и антиимперијалистички настројени! За њих је – мада не само за њих – Америка стуб глобализма и кључни чинилац савременог империјализма! Отуда, антифашисти често носе транспаренте на којима изједначавају свастику и САД, Хитлера и Буша! Уз наведене ставове, модерне антифашисте неретко карактерише и снажно противљење хомофобији и сексизму.

ДА ЛИ ИМАМО „АНТИФА“ ПОКРЕТЕ У СРБИЈИ?

У Србији нема антифашистичких покрета налик западноевропским. Код нас не постоје организоване групе тзв. активних антифашиста. Што се профашистичких групица тиче,

њих има али су маргиналне – како у погледу бројности, тако и друштвеног значаја. Међутим, код нас постоји нешто друго. То је, за међуратни период карактеристична, злоупотреба речи фашизам и антифашизам. Употребу тих речи, и то на начин сличан бољшевичком, оживели су заговорници мондијалистичких прозападних становишта. Ради се, пре свега, о следбеницима ЛДП-а и партије Ненада Чанка.

Можда је споменута злоупотреба и природна! Колико су предратни комунисти били лојални Стаљиновом СССР-у, стиче се утисак да је и вођство нашег ЛДП-а одано Америци. Као што су се бољшевици широм света заклињали у Коминтерну, изгледа да и неки сарадници Чедомира Јовановића доживљавају НАТО као браниоца праведног међународног поретка. У мери у којој су глобални стаљинисти усмеравали и дозирали свој тзв. антифашизам у складу са интересима својих наредбодаваца, и домаћи евроатлантисти морају да следе смернице својих ментора и финансијера. Као што су комунисти били ради да сарађују и са „црним ђаволом“ како би срушили Краљевину Југославију, и Ненад Чанак је спреман да се игра и судбином Срема како би изборио већу самосталност за Војводину. Или, само да би нашао своје место на политичкој сцени.

Једна врста крајности – а то је подређивање своје земље туђим интересима, често нагони и у крајности на другим пољима. Тако и неистомиљеници лако постају непријатељи, па им се лепи већ раније „дизајниране“ и „одштампане“ тзв. фашистичке етикете. У том духу је потпредседник Лиге Социјалдемократа Војводине, Душан Јаковљевић, пре неколико година изрекао невероватну глупост: „У Србији је повампирен фашизам и на делу је клерофашизам иза кога стоји бивши председник СРЈ Војислав Коштуница“.

Изгледа да је за вођство ЛДП-а и ЛСВ-а, као и неке њихове присталице – свако ко је национално опредељен самим тим и фашиста. Свештеници или верујући људи који се усуде да јавно проговоре и о својим политичким опредељењима, неизоставно су клерофашисти. А да ли треба и подсећати да су фашисти неретко били антиклерикално расположени, а да нису увек били ни националисти! С друге стране, која релевантна политичка опција у Србији заговара корпоративни модел државе или укидање демократског политичког система?

Додуше, понеко из ЛДП-а, ЛСВ-а, и неки од њихових интелектуалних истомишљеника, и заговара „ограничену демократију“. „Демократију“ сличну оној која је постојала у комунистичкој Пољској где су уз уставом дефинисану владајућу странку формално постојале и друге партије. Не треба ни рећи да су те странке прихватале водећу улогу бољшевика, и да су представљале само „украс“.

Сетите се само произвољног тумачења лустрације, и позивања на њену примену на такав начин да се онемогући деловање многих неистомишљеника. Сетите се позива да се забрани СРС и настојања да се сатанизује ДСС, како би се креирао такав политички систем, у коме би пуним капацитетом могле да делују само партије по вољи Вашингтона и појединих бриселских кругова. Подсетите се – читајући пре неколико година објављен изузетан аналитички текст Бранка Радуна: *Реформски „(анти)фашизам“*, колико се тога екстремног па и из фашистичког „арсенала“, испољава у равни практичног деловање многих наших политичких чиниоца. Често баш оних који непрестано причају о либерализму, демократији, људским правима, политичкој коректности, европским вредностима.

Интересантно је још нешто: нескривен екстремно негативан однос наших наводних антифашиста према онима који су на Западу носиоци антифашистичке акције. Другим речима, испољавање острашћене одбојности према антиглобалистима од стране вођства ЛДП-а.

Током одржавања „антифашистичког митинга“ у Новом Саду, појавила се и група демонстраната са транспарентом: НАТО + ЕУ = СВАСТИКА. У вези са тим „инцидентом“, функционер ЛДП-а Зоран Остојић, написао је о њима и њиховом транспаренту: „Да ли је направљен у истој канцеларији где и фирер Давидовић или је у питању искрено уверење, мање је битно. А свакако да није пријатно наћи се у таквом друштву, али ми либерали то можемо да истрпимо. Због либералне демократије, односно будућности“.

А да цинизам буде већи, либералну демократију највише компромитује земља која је, наводно, њен главни глобални заступник. Јер, тешко је спојиво америчко залагање за либералну демократију и вођење спољне политике налик оној коју је водила нацистичка Немачка. У питању је слично кршење међународног права, повремене агресије на непокорне земље, стварање марионетских држава …

Стога, иако је и то натегнуто, најпре активни антифашисти имају право да се називају антиглобалистима! Наравно, то не значи и да су насилне методе деловања „антифа“ група прихватљиве.

КАКАВ НАМ АНТИФАШИЗАМ ТРЕБА?

Свакако нам не треба коминтерновски антифашизам, односно пригодна злоупотреба јаких речи. Наши политички односи су већ толико затровани, да је неразумно у надметањима и даље користити тоталитарну реторику и методе. Од тога нико неће имати корист, а сви ћемо имати само штету. Па реците и сами, шта ће добити ЛДП ако у јеку актуелног сукоба са дојучерашњим савезником, саопшти да је Ненад Чанак фашиста? С друге стране, због јаких речи њихови „наелектрисани“ симпатизери могли би да се сукобе и да тако неко буде повређен.

Оно што нама треба – то је реафирмисање наше антифашистичке традиције. Срби су током Другог светског рата имали два значајна антифашистичка покрета: четнички и партизански. И то на делу, а не на „папиру“ као нпр. Французи.

Што бисмо ми дозволили да наша, скупо плаћена борба против нацизма и фашизма, падне у заборав? Зашто бисмо дозволили да се други ките нашим заслугама? Зашто да пристајемо да Месић на све стране прича о хрватском антифашизму, и још да тиме прикрива скорашње геноцидне активности против Срба у Крајни! А чињеница је да су Срби чинили значајну већину бораца у антифашистичким одредима на територији Хрватске! Довољно је само погледати податке хрватског статистичара Владимира Жерјавића, па да се уочи фрапантна разлика између броја Хрвата погинулих у јединицама НДХ, и оних који су страдали у партизанским редовима!

Чињеница је да је појам антифашизам скоро „излизан“ од стране комунистичког режима. Чињеница је и да је наша антифашистичка борба злоупотребљена, а наш народ изманипулисан. Титоисти су успели да наметну такве границе и такав модел решавања националног питања, да су Срби – иако су уз страшне жртве били победници – прошли горе од готово свих поражених народа.

Но, за то су нам криви Јосип Броз и његови верни српски сарадници. За то нам је крива и лаковерност многих од нас. Нису нам криви партизански борци. Нису нам криви сународници који су од усташког ножа бежали у прву герилску војску коју сретну, не гледајући боје заставе. Нису нам криви ни четници што нису успели да победе, и изборе много повољније границе за Србе. Коначно, није нам сам по себи крив антифашизам!

Срамота је што на централној прослави поводом шездесет година од победе, у Москви

није било представника Србије. Страшно је што од стране руског председника Србија због тога није одликована за заслуге у борби против нацизма – а Хрватска јесте! Као да Хрватска, Мађарска, Бугарска, нису биле саставни делови осовинског блока, док је Србија била једна од ретких земаља у региону која му се жестоко опирала.

Крајње је време да на начин примерен времену, држава почне да се бави оживљавањем сећања на нашу антифашистичку борбу. Вероватно организације равногораца и СУБНОР не могу лако да се договоре око обележавања дана победе и других важних датума из наше антифашистичке прошлости. Али њих може достојанствено да обележи држава, и то на начин који не вређа ничији понос. Вероватно многи партизани и равногорци не желе да марширају заједно, али држава ипак може да нађе решење како би на важне међународне скупове отишле наше делегације!

Тиме што ћемо се на институционалан начин позабавити антифашистичком борбом нашег народа, сузићемо и простор за деловање оних који све српско, све патриотско – називају фашистичким. Тако што ћемо се сами подсетити, и што ћемо подсетити друге, колика је била улога српског народа у борби против нацистичке Немачке и њених савезника – скоро да ћемо онемогућити домаће следбенике тзв. Новог светског поретка, да злоупотребљавају антифашизам. Постаће им мрско и да изговоре ту реч!